

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СХОДОЗНАВСТВА ІМ. А. Ю. КРИМСЬКОГО

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

XXVI СХОДОЗНАВЧІ ЧИТАННЯ А. КРИМСЬКОГО

30 листопада 2023 р.

Львів – Торунь
Liha-Pres
2023

Оргкомітет конференції:

Голова оргкомітету:

Кіктенко В. О. – в. о. директора Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, завідувач відділу Азіатсько-Тихоокеанського регіону Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, д. філос. н., с. н. с.

Члени оргкомітету:

Араджионі М. А. – провідна наукова співробітниця відділу Євразійського ступу Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, к. і. н., с. н. с.;

Заславська О. М. – директор Міжнародної міждисциплінарної сертифікатної програми з юдаїки;

Маєріна О. С. – завідувачка відділу Євразійського ступу, вчена секретарка Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, к. і. н., с. н. с.;

Отроценко І. В. – провідна наукова співробітниця відділу Євразійського ступу Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, головна редакторка журналу «Східний світ», д. і. н., с. н. с.;

Радієлов Д. А. – завідувач відділу сучасного Сходу, заступник директора з наукової роботи Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, к. і. н., с. н. с.;

Хамрай О. О. – завідувач відділу Близького та Середнього Сходу Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, д. філол. н., с. н. с.

Секретар оргкомітету:

Мусійчук В. А. – старша наукова співробітниця відділу Азіатсько-Тихоокеанського регіону Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, к. філол. н., с. н. с.

XXVI Сходознавчі читання А. Кримського : матеріали міжнародної наукової конференції, 30 листопада 2023 р. – Київ : Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. – 436 с.

ISBN 978-966-397-346-3

До збірника включені матеріали виступів наукових співробітників, викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів, які взяли участь у Міжнародній науковій конференції «XXVI Сходознавчі читання А. Кримського» (Київ, 30 листопада 2023 р.). Збірник містить матеріали секцій «Історія Давнього та Середньовічного Сходу»; «Історія та культура країн Східної Азії»; «Східні мови та літератури»; «Релігії та філософські вчення Сходу»; «Модерний Схід»; «Історія та культура народів Північного Причорномор'я»; «Історія та культура грецьких спільнот Півдня України»; «Україна і Схід»; «Євреї між Сходом та Східною Європою»; «Спадщина сходознавства». Тексти доповідей публікуються в авторській редакції.

УДК 930.85+910(1-11)(062.552)

Уварова О. О.

ORCID: 0000-0003-2274-4003

кандидатка історичних наук, доцентка,

доцентка кафедри суспільних наук

Одеський національний медичний університет

м. Одеса, Україна

МІСЬКІ ГОЛОВИ-ГРЕКИ В ОДЕСІ ХІХ СТ.: ПРОСОПОГРАФІЧНІ ПОРТРЕТИ

Ключові слова: міський голова, греки, купецтво, просопографія, Одеса.

Грецькі переселенці в Одесі, які увійшли до історії міста як міські голови, є яскравим прикладом інтеграції іноземців до місцевого суспільства. Окрім найвідомішого серед них Григорія Маразлі, перелік осіб грецького походження, які займали цю посаду, містить імена Івана Кафеджи, Івана Амвросію, Дмитра Інглезі, Костянтина Папудова. Усі четверо народилися за межами Одеси і по прибуттю до міста займалися торгівлею, увійшли до складу купецтва. На відміну від них Григорій Маразлі народився в Одесі, статки отримав від батька-купця, а свою кар'єру присвятив громадській діяльності.

Присутність записів про цих осіб у метричних книгах Одеської Свято-Троїцької (Грецької) церкви та відомості з літератури (Томазов 2020; Решетов 2012) дають змогу представити просопографічні портрети міських голів-греків.

Іван Іванович Кафеджи (біля 1764 – не раніше 1828 р.) обіймав посаду міського голови у 1800–1803 рр., окрім цього входив до складу спеціальної Комісії, що керувала будівництвом одеської гавані. Про першу його дружину відоме лише її ім'я Ганна, від неї мав сина Петра і, можливо, Миколу. З другою дружиною – Надією Дружининою – став багатодітним батьком синів Івана і Леоніда (?), дочок Любові, Віри, Надії. Нашадків його дітей поки що за записами в метричних книгах встановити не вдалося. А ось згадувань Івана Кафеджи як хрещеного батька або свідка на весіллях вистачає, що свідчить про його авторитет у громаді. У свою чергу, серед хресних батьків його дітей були відомі в місті директор Одеської портової таможні, колезький радник Михайло Кір'яков та купець Дмитро Палеолог.

Заможний негоціант, громадський діяч, член Грецького філантропічного товариства, яке наслідувало “Філікі Етерії”, спадковий почесний громадянин Іван Амвросію (біля 1772–1852) обирався міським головою

двічі – на строки 1806–1809 рр. і 1821–1824 рр. У 1817 р. він узяв шлюб з Софією Бахчесевою, з якою мав синів Михайла, Олександра, Григорія, Костянтина, Елевтерія, Василя, Андрія, доньок Наталію, Надію, Олену. Як ефор (член виконавчого комітету) Грецького філантропічного товариства Іван Амвросіо спілкувався з іншими членами комітету – Г. І. Маразлі, О. Мавро, К. Кумбарі, В. Палеологом. А під час хрещень і одружень брав участь у церковних обрядах у компанії з купцями Дмитром Велісарієм, Олександром Кумбарі, Михайлом Палеологом.

Дмитро Спиридонович Інглезі (1771(1773)–1846) займався зерновою торгівлею і громадською діяльністю, посаду міського голови обіймав у 1818–1821 рр. Разом із дружиною Катериною Куцовською вони стали відомими благодійниками. Серед їхніх дітей значаться: Спиридон, Олександр, Дмитро, Аристид, Ганна, ймовірно, ще й померлі у ранньому віці Марія, Дмитро, Катерина, Софія, Іван. Зятем був одеський купець І-ої гільдії Іван Беязі-Мавро. А через шлюб сина Олександра з Вікторією Кешко родина Інглезі навіть була спорідненою з королевою Сербії Наталією Кешко-Обренович.

Провідне місце у зерновому бізнесі займав член багатьох місцевих організацій та установ, купець І-ої гільдії, комерції радник і почесний спадковий громадянин Костянтин Папудов (1797/8–1879), який обіймав посаду міського голови у 1842–1845 рр. Вдалі шлюби породичали його з не менш багатими купецькими родинами Родоканакі і Севастопуло. Від першої дружини Деспіни мав доньку Калліопу і сина Олександра, від другої – Аріадні – сина Анатолія, доньок Аріадну, Ольгу та Євгенію. Через шлюб доньки Ольги породичався з дворянською родиною Скаржинських.

Найвідомішим з усіх міських голів ХІХ ст. завдяки широті громадської і, особливо, благодійницької діяльності, є Григорій Григорович Маразлі (1831–1907). Він займав означену посаду у 1878–1895 рр. і важливо, що повнота влади міського голови у пореформений період якісно відрізнялася порівняно з попереднім. На відміну від інших вищезазначених діячів Г. Г. Маразлі не мав власної великої родини, вперше одружився на схилі років і прямих нащадків не залишив. Але з урахуванням активної громадської діяльності його коло спілкування було достатньо широким, крім того брав участь у житті грецької спільноти: був свідком при укладенні шлюбу Грецького консула Івана Вучіні з Марією Пападакі, шлюбу Карла Севастопуло з Марією Лігіною, шлюбу Марії Раллі з Миколою Язиковим та ін.

Результатом укладання просопографічних портретів окремих представників етнічних громад є можливість показати зв'язки в її середині, проаналізувати їх вплив на налагодження не тільки родинних стосунків, а й фінансових та торговельних, розвиток благодійницької діяльності.

Представлені відомості про греків-міських голів Одеси висвітлюють активну участь іноземців у розвитку міста.

Література:

1. Греки Одессы. Именной указатель по метрическим книгам Одесской Греческой Свято-Троицкой церкви. Ч. I. 1799–1831, 1836. Изд. 2-е, дополн. / авт.-сост.: Л. Г. Белоусова и др. Одесса : Удача, 2014. 552 с. (Труды Государственного архива Одесской области. Т. XXXVIII).

2. Греки Одессы. Именной указатель по метрическим книгам Одесской Греческой Свято-Троицкой церкви. Ч. II. 1834–1852. / авт.-сост.: Л. Г. Белоусова и др. Одесса : Друк, 2002. 374 с. (Труды Государственного архива Одесской области. Т. VIII).

3. Греки Одессы. Именной указатель по метрическим книгам Одесской Греческой Свято-Троицкой церкви. Ч. III. 1853–1874 гг. / авт.-сост.: Л. Г. Белоусова и др. Одесса : Фотосинтетика, 2004. 237 с. (Труды Государственного архива Одесской области. Т. XI).

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**XXVI СХОДОЗНАВЧІ ЧИТАННЯ
А. КРИМСЬКОГО**

30 листопада 2023 р.

Підписано до друку 01.12.2023. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 25,34. Тираж 100. Замовлення № 1223-064.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres»
79000, м. Львів, вул. Технічна, 1
87-100, м. Торунь, вул. Лубіцка, 44
Телефон: +38 (050) 658 08 23
E-mail: editor@liha-pres.eu
Свідцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6423 від 04.10.2018 р.